

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EZ Den Haag

www.vrom.nl

Beantwoording mondelinge vragen AO wijkenaanpak 23 april 2008

Datum Kenmerk
DGWWI/W/2008040423

Geachte voorzitter,

In het AO over de wijkenaanpak op 23 april jl. is door de leden van Uw Kamer in de eerste termijn een aantal vragen gesteld, waarbij de afspraak is gemaakt dat deze schriftelijk worden beantwoord. In antwoord op de brief van de griffier van de algemene commissie voor Wonen, Wijken en Integratie van 28 april jl. (kenmerk 08-WWI-B-021) geef ik in deze brief hieraan invulling.

De beantwoording van de vragen is geclusterd in de thema's bijzondere projectsteun voor de 40 wijken, de stand van zaken wijkactieplannen en charters, bewonersparticipatie en –budget en de inzet voor de andere wijken dan de 40. Vervolgens zullen nog enkele losse vragen aan de orde komen.

Bijzondere projectsteun voor de 40 wijken

Mevrouw *Van der Burg* heeft gevraagd welke activiteiten kunnen worden gefinancierd met projectsteun, alle activiteiten die in het wijkactieplan zijn opgenomen? En of het klopt dat corporaties in de wijkenaanpak meer mogen dan op grond van het BBSH is toegestaan.

Het Besluit beheer sociale-huursector (BBSH) regelt het werkdomein van woningcorporaties, dat wil zeggen de begrenzing van wat woningcorporaties aan activiteiten mogen ontwikkelen. Die begrenzing is overal in het land eender, maar de concrete invulling door woningcorporaties kan natuurlijk verschillen al naar gelang de opgaven die lokaal moeten worden opgepakt. Het is derhalve niet zo dat in de wijkenaanpak meer is toegestaan dan elders; ook bij de wijkenaanpak vormt het BBSH het wettelijke kader. Wat betreft de concrete activiteiten die corporaties met projectsteun kunnen uitvoeren, gelden dus ook de kaders van het BBSH. Binnen dit kader kunnen corporaties een breed pakket aan activiteiten ontwikkelen, uiteenlopend van het investeren in woningen, in maatschappelijk vastgoed, maar ook het aanstellen van huismeesters en complexbeheerders, het creëren van leer-werkplekken bij de corporatie zelf en het op diverse andere manieren bijdragen aan de leefbaarheid van de wijk en de participatie van bewoners. De concrete mogelijkheden zijn opgenomen in een Afsprakenkader Rijk-Aedes van 29 oktober 2007.

Wat betreft de financiële ondersteuning via projectsteun geldt dat slechts voor het onrendabele deel van de investeringen en directe (out of pocket) kosten bijzondere projectsteun zal worden toegekend.

Mevrouw *Van Gent* heeft gevraagd of voor de grondslag van de heffing het vermogen van woningcorporaties zoals vastgesteld door het CFV kan worden gehanteerd, en wanneer de Tweede Kamer over de mogelijkheden daarvan wordt geïnformeerd. Ook de heer *Van Bochove* heeft hiernaar geïnformeerd.

Allereerst merk ik op dat ik met uw Kamer de opvatting deel dat de verschillen in vermogenspositie tussen woningcorporaties tot uitdrukking moeten komen in de heffing. Tegelijkertijd wil ik, gezien het grote belang van een voortvarende aanpak, waarborgen scheppen voor een doeltreffende en doelmatige regeling om die wijkenaanpak met projectsteun te ondersteunen. In dat licht heb ik uw Kamer voorgesteld om te kiezen voor een objectieve vermogensmaatstaf als heffingsgrondslag, waarin het heffingsbedrag wordt bepaald door de WOZ-waarde van het bezit en door het aantal woongelegenheden dat de corporatie bezit. Deze vermogensmaatstaf is een verfijning op het thans in het Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting gehanteerde vermogensbegrip (weerstandvermogen).

Ik heb, zoals ik u heb toegezegd in mijn brief van 19 maart jl. (TK 2007-2008, 30995, nr. 43) met het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV) de door uw Kamer geopperde hantering van het vermogen zoals dat in het continuïteitsoordeel van het CFV wordt bepaald als heffingsgrondslag op zijn merites bezien. In het bijzonder gaat het hierbij om de C-corporaties, dat wil zeggen corporaties die meer volkshuisvestelijk vermogen bezitten dan is gemoeid met de uitvoering van hun beleidsvoornemens. Ik heb geconstateerd dat hieraan de nodige nadelen kleven.

Ten eerste is de nieuwe beoordelingsmethodiek van het CFV pas sinds kort (1 januari jl.) van kracht. Zo'n nieuwe methodiek vergt gewenning bij de betrokken instanties. De woningcorporaties moeten op de juiste wijze adequate gegevens aanleveren en dat kost, volgens het CFV, waarneembaar nog de nodige moeite. Vervolgens zal het CFV voor het eerst de gegevens moeten omzetten in een (zo geheten) continuïteitsoordeel. Daarom is op dit moment nog niet helemaal te overzien hoe de nieuwe methodiek in de praktijk uitpakt. Dat betekent dat thans niet precies kan worden aangegeven over hoeveel corporaties die een C-oordeel ontvangen het in de praktijk zal gaan. Naar huidig inzicht van het CFV zou het mogelijk niet meer dan 100 corporaties betreffen. Dit zal de lastendruk bij die corporaties verhogen t.o.v. de voorgestelde heffingsgrondslag. De omvang van die verzwaring hangt natuurlijk af van welke consequentie (welk tarief) wordt verbonden aan de C-status t.o.v. een andere status.

Op voorhand is daarnaast zeer de vraag of deze nieuwe methodiek, die niet is ontworpen als basis voor een heffing, ook bruikbaar zou kunnen zijn als heffingsgrondslag voor de bijzondere projectsteun. Het continuïteitsoordeel geeft aan hoe de voorgenomen activiteiten van woningcorporaties zich verhouden tot de financiële situatie. Hieraan zijn geen financiële gevolgen verbonden. Dat wordt anders als dit oordeel als grondslag voor de heffing zou worden gehanteerd. Het ligt in de lijn der verwachting dat woningcorporaties in hun boekhouding zullen proberen de uitkomst van het continuïteitsoordeel te beïnvloeden, om op die wijze te voorkómen dat zij als C-corporatie zwaarder worden aangeslagen dan andere corporaties. Het CFV tracht de uitgangspunten die corporaties hanteren (over bijvoorbeeld de restant-levensduur van woningen) zoveel mogelijk te uniformeren, maar dit (en hoe dan ook het af te geven continuïteitsoordeel) zal naar verwachting aanleiding geven tot diverse bezwaren van woningcorporaties. Niet alleen zal dit de administratieve en juridische werklast van het CFV ernstig verzwaren, ook zal dit leiden tot voortdurende onzekerheid over de opbrengst van de heffing. Bij dat laatste moet ook worden bedacht dat het continuïteitsoordeel een jaarlijks oordeel betreft dat voor sommige corporaties kan leiden tot verschillende oordelen in de loop der tijd. Deze omstandigheden zullen ook het bepalen van een heffingstarief, zoals het CFV dat in zijn Beleidsregels zal vastleggen, kunnen compliceren.

Daarnaast is niet uit te sluiten dat een heffing op basis van het continuïteitsoordeel van het CFV de investeringsvoornemens van corporaties kan gaan beïnvloeden. Op die manier kunnen zij immers het continuïteitsoordeel beïnvloeden. Dit is niet het geval bij een heffing op basis van WOZ-waarde van het bezit en het aantal woongelegenheden.

Al met al ben ik, met het CFV, van oordeel dat het continuïteitsoordeel zich om bovenstaande redenen niet goed leent als grondslag voor de heffing voor projectsteun. Dat neemt niet weg dat ik oog heb voor de wens van de Kamer om de vermogensverschillen van corporaties sterker tot uitdrukking te brengen in de heffing. Ik ben daarom bereid te verkennen op welke wijze, binnen de uitgangspunten voor de objectieve heffingsgrondslag zoals door mij voorgesteld (waarin ik thans als uitgangspunt hanteer dat de heffing voor 50% wordt bepaald door de WOZ-waarde en voor 50% door het aantal woongelegenheden), door het variëren met voornoemde percentages hieraan meer tegemoet kan worden gekomen. Gegeven het grote belang van het tijdig inwerkingtreden van de wijziging van het Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting ten behoeve van een heffing in 2008, richt die verkenning zich op de heffingsgrondslag vanaf 2009. Ook ben ik vanzelfsprekend bereid te blijven bezien of in de komende jaren, op basis van nieuwe inzichten, het vermogen van woningcorporaties op andere wijze sterker tot uitdrukking kan komen in de heffingsgrondslag.

Ik merk hierbij met nadruk op dat ik, zoals aangekondigd in het Algemeen overleg van 23 april jl., naast de vorenstaande aanpak, de corporatiesector zelf in de gelegenheid stel om voor de periode vanaf 2009 te komen met voorstellen die passen binnen de uitgangspunten zoals met uw Kamer gewisseld. Die uitgangspunten vloeien voort uit het met Aedes gesloten Onderhandelaarsakkoord van 17 september 2007. Concreet gaat het er om dat zeker moet zijn gesteld dat jaarlijks (maximaal) € 75 miljoen extra beschikbaar komt voor de corporaties in de veertig wijken voor activiteiten uit de wijkactieplannen, dat alle corporaties een bijdrage leveren naar draagkracht, dat corporaties in de veertig wijken daarvan zijn vrijgesteld en dat geen nadere toetsing van de aanvragen plaatsvindt. Voorts gelden de specifieke uitgangspunten zoals opgenomen in mijn brief aan uw Kamer van 19 maart jl.. Ik heb bij brief van 7 mei jl. Aedes uitgenodigd binnen deze condities te komen met een voorstel, daarbij ook aangegeven dat ik bereid ben desgewenst behulpzaam te zijn bij het verwerven van draagvlak voor zo'n voorstel en dat uiterlijk 1 september a.s. duidelijk moet zijn dat zo'n voorstel voldoet aan de gestelde criteria. Mij is thans nog niet bekend of Aedes een dergelijk voorstel zal voorbereiden.

Ook wil de heer *Van Bochove* weten waarom niet is gekozen voor een partiële vrijstelling van de heffing voor de corporaties in de veertig wijken, ter grootte van hun bezit in die wijken, in plaats van een volledige vrijstelling.

Ik realiseer me dat een partiële vrijstelling directer zou aansluiten op het woningbezit en de wijken waarom het in de wijkenaanpak te doen is: slechts voor die woningen zouden de betrokken corporaties dan worden vrijgesteld. De consequentie van zo'n op zich begrijpelijke keuze zou echter zijn dat in diverse steden, zoals Heerlen, Eindhoven, Nijmegen of Enschede, de bij de wijkenaanpak betrokken corporaties meer aan heffing zouden moeten betalen dan zij aan projectsteun zouden ontvangen (ik heb dat eerder netto-betalers genoemd). Ik acht dat een ongewenste uitkomst, die de wijkenaanpak in de betreffende gemeenten ernstig zou frustreren, gezien ook de reeds gemaakte afspraken in die gemeenten. Dit weegt voor mij zwaar.

Een consequentie van een partiële vrijstelling zou bovendien zijn dat er jaarlijks meer geld zal moeten worden geheven (circa €110 miljoen in plaats van €75 miljoen) om voor de corporaties in de veertig wijken per saldo te komen tot jaarlijks €75 miljoen financiële ondersteuning. Er is immers voor die corporaties meer projectsteun nodig om de door hun te betalen heffing te compenseren tot hetzelfde nettobedrag. Behalve dat er dan voor de corporaties in de veertig wijken sprake is van het rondpompen van geld, hetgeen ik niet doelmatig acht, vind ik ook dat een hoger jaarlijks heffingsbedrag niet in lijn is met de

afspraken in het Onderhandelaarsakkoord van 17 september 2007 en met de uitgangspunten die ik met uw Kamer heb gewisseld.

Ik meen dat ik met beantwoording van deze vragen van mevrouw *Van Gent* en de heer *Van Bochove* mijn in het Algemeen Overleg gedane toezegging om de verschillende opties rond de heffingsgrondslag met het Centraal Fonds te verkennen ben nagekomen.

De heer *Van Bochove* vraagt zich voorts af waarom corporaties in de 40 wijken die beschikken over voldoende vermogen, naast een vrijstelling van de heffing, ook projectsteun krijgen en of ook voor de toekenning van projectsteun niet de vermogenspositie een rol moet spelen. In dit licht wil de heer *Van Bochove* weten of het achterwege laten van een toets op nut en noodzaak van de aanvraag wel correct is. Wat betreft het hanteren van het vermogen als toetssteen voor het toekennen van projectsteun aan corporaties in de veertig wijken verwijs ik allereerst naar de overwegingen die ik bij de hiervoor aangehaalde vraag over de heffingsgrondslag heb aangegeven.

De wijkenaanpak vraagt van de betrokken woningcorporaties een forse aanvullende inzet ten opzichte van hun eerder reeds voorgenomen activiteiten voor deze wijken. Die additionaliteit van hun inzet is voor mij een harde voorwaarde voor financiële ondersteuning van de betreffende activiteiten. Ik heb in de verschillende lokale onderhandelingsprocessen tussen gemeenten en corporaties gemerkt dat het perspectief op die financiële ondersteuning, gebaseerd op de indicatieve verdeling per wijk, van groot belang is geweest en corporaties over de streep heeft getrokken om de forse additionele inzet van in totaal €250 miljoen per jaar te realiseren. Dit perspectief heeft daarmee ook de lokale onderhandelingen vaart gegeven en in sommige gevallen losgetrokken, waardoor de wijkenaanpak tot uitvoering kan komen. Ik acht in dat licht een individuele beoordeling van nut en noodzaak van de financiële ondersteuning in het kader van de projectsteun niet op zijn plaats. Dit sluit aan op het met Aedes afgesproken Onderhandelaarsakkoord van 17 september 2007. Ik hanteer daarom als uitgangspunt dat door het ondertekenen door woningcorporaties van wijkactieplannen, waarin sprake moet zijn van een additionele inzet, nut en noodzaak van de financiële ondersteuning worden geacht te zijn aangetoond.

De heer *Depla* wil weten hoeveel corporaties de afgelopen tijd een beroep hebben gedaan op het CFV voor projectsteun, hoeveel geld het CFV nog op de plank heeft liggen daarvoor en of de minister bereid is om wethouders en huurders te wijzen op mogelijkheden voor financiële ondersteuning wanneer corporaties aangeven dat zij het geld ontberen om te investeren?

Het CFV heeft, in 2002, één heffing ten behoeve van projectsteun opgelegd. Sindsdien is er door enkele corporaties een verzoek ingediend om in aanmerking te komen voor projectsteun, maar is het, door toepassing van de voorwaarden voor toekenning, tot uitkering gekomen aan slechts één corporatie. Thans resteert van de destijds geheven circa 35 miljoen nog 30,7 miljoen. Naar mij is meegedeeld door het CFV is thans een aanvraag in behandeling die naar verwachting tot uitkering van een zeer groot deel van het resterende bedrag zal leiden.

In de praktijk wordt door mijn medewerkers, alsmede door het CFV, daar waar corporaties aangeven dat zij over onvoldoende financiële middelen beschikken om hun voorgenomen activiteiten uit te voeren, altijd gewezen op de verschillende mogelijkheden die ter beschikking staan. Het aanvragen van projectsteun bij het CFV is daar één van, maar corporaties kunnen natuurlijk ook op andere wijze hun financiële positie verbeteren. Hierbij gaat het om de verkoop van huurwoningen aan bewoners of andere woningzoekenden, de verkoop van complexen aan het Wooninvesteringsfonds (WIF), het verkrijgen van collegiale financiering tegen zachte voorwaarden of andere vormen van matching tussen woningcorporaties onderling. In gesprekken met andere betrokkenen, zoals gemeentebestuurders en huurders(organisaties), worden al deze mogelijkheden aangekaart. Ik constateer dat aan de geuite wens dus reeds wordt voldaan.

De heer *Van Bochove* vraagt hoe de heffing voor 2008 wordt verwerkt in de begroting van de corporaties. Ten tijde van het opstellen van hun begroting voor 2008 was er van een heffing bij corporaties vanwege

bijzondere projectsteun nog geen sprake. Wel heeft het Centraal Fonds in de aanbiedingsbrief bij de Beleidsregels 2008, die naar alle corporaties zijn verzonden, een voorbehoud opgenomen waar het gaat om de nulheffing ten behoeve van de projectsteun voor het geval de corporatiesector er niet in zou slagen adequaat uitwerking te geven aan het Onderhandelaarsakkoord van 17 september 2007. Op deze wijze is bij alle corporaties de mogelijkheid bekend gemaakt dat toch in 2008 een heffing zou kunnen plaatsvinden. De heffing zal voor 2008 als een niet-voorzien last in de jaarrekening van corporaties worden opgenomen.

Voorts vraagt de heer *Van Bochove* naar mijn oordeel over de EC-staatssteunaspecten van de bijzondere projectsteun.

Omdat een heffing voor projectsteun via regelgeving wordt opgelegd is bij de toekenning van middelen sprake van staatssteun, ook al worden de middelen opgebracht door de woningcorporaties zelf. Overigens zou ook het algemeen verbindend verklaren van een door de sector ingericht ondersteuningsstelsel die consequentie hebben.

De wijziging van het Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting, waaraan thans wordt gewerkt, betekent een variant van het bestaande instrument van projectsteun. De wijkenaanpak vormt onderdeel van de lopende besprekingen met de EC over de bestaande steun in relatie tot de definiëring van de publieke taak die aan corporaties wordt opgedragen. Vooralsnog is daarom een separate melding (dat wil zeggen een verzoek tot instemming) niet nodig.

De heer *Van Bochove* wil weten wat precies wordt bedoeld met subsidie tot een maximum van de werkelijke kosten en met de gehanteerde 30% van de additionele inzet.

Er is sprake van twee aanvullende subsidievoorwaarden (naast andere voorwaarden). Ten eerste wordt niet meer dan 30% van de additionele inzet zoals aangegeven in de indicatieve verdeling per wijk aan subsidie toegekend. Dit resulteert in een totaalbedrag van €75 miljoen per jaar voor de 40 wijken. Vervolgens wordt gekeken in welke mate sprake is van het onrendabele deel van de investeringen of directe (out of pocket) kosten, omdat alleen daarvoor subsidie wordt toegekend.

Ten slotte vraagt de heer *Van Bochove* hoe het zit met de huidige kwijtscheldingsmogelijkheid bij matching onderling door corporaties en waarom er wordt er dus afgeweken van de regel bij de reeds bestaande projectsteun binnen het CFV.

In het huidige Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (BCFV) is sprake van een dergelijke kwijtscheldingsgrond, omdat voor de reguliere projectsteun in beginsel de matching het uitgangspunt vormde en als dit niet voldoende slaagde, projectsteun het sluitstuk vormde. Daartoe was destijds ook het College Sluitend Stelsel ingesteld. Daarom is destijds gekozen voor een (gedeeltelijke) kwijtschelding voor die gevallen waarin corporaties incidenteel andere corporaties individueel via matching ondersteunen. Het betreft hier echter wel een bewerkelijke kwijtscheldingsgrond, omdat matching immers vele gedaanten kan aannemen, zoals een schenking, collegiale lening, overnemen van een onrendabel gedeelte van een project, aankoop van woningbezit van een collega, fusie of een collegiale bijdrage aan een WIF-lening. Per geval moet dan de daadwerkelijke omvang van de matching worden bepaald. De praktijk heeft laten zien dat hierover ook relatief veel bezwaarschriften zijn ingediend. Nog los daarvan speelt de gevoeligheid om de uitkomst van de beoordeling te beïnvloeden een rol.

De bewerkelijkheid kan nog toenemen als woningcorporaties zouden afspreken te komen tot (financieel niet direct noodzakelijke) matching om op die wijze de heffing geheel of gedeeltelijk te ontlopen. Zulk strategisch gedrag zou dan ook leiden tot een lagere opbrengst of tot een andere lastenverdeling onder de bijdragende corporaties dan die voortvloeit uit de gekozen grondslag.

Bij de projectsteun voor de aanpak in de 40 wijken geldt het uitgangspunt dat de additionele inzet in de wijken ondersteuning verdient vanuit de sector. Voor de bijzondere projectsteun ten behoeve van de wijkenaanpak, die ik doelmatig en doeltreffend wil inrichten, acht ik een dergelijke aan matching gerelateerde kwijtscheldingsgrond, gezien de hiervoor genoemde complicaties, niet wenselijk.

Stand van zaken wijkactieplannen en charters

De leden *Van Gent* en *Van der Burg* hebben een oordeel van mijn kant gevraagd over de wijkactieplannen en geïnformeerd wanneer een analyse van de wijkactieplannen beschikbaar is.

In het Actieplan Krachtwijken dat ik op 16 juli 2007 (TK 2006-2007, 30995, nr.7) naar uw Kamer heb gestuurd heb ik aangegeven dat de uitvoering van de wijkenaanpak primair een zaak van gemeenten en lokale partijen is. In nauwe samenwerking met professionals, bestuurders van lokale maatschappelijke organisaties en bewoners hebben gemeenten hun wijkactieplannen opgesteld. De wijkactieplannen geven aan welke prestaties in de vorm van maatschappelijke effecten en daadwerkelijke prestaties en activiteiten gemeenten op deze terreinen met welke partijen gaan realiseren. Vervolgens onderteken ik samen met de gemeente een charter, waarin zowel de maatschappelijke doelstellingen en ambities als de acties die gemeenten en de rijksoverheid daartoe zullen gaan ondernemen zijn vastgelegd. Hierbij geldt dat ik het charter alleen onderteken als aan alle vijf randvoorwaarden, die ik in het Actieplan Krachtwijken en in mijn brief van 19 maart 2008 over de voortgang van de wijkenaanpak (TK 2007-2008, 30995 nr. 43) heb opgenomen, is voldaan.

Een overzicht van de maatregelen die de 18 gemeenten in hun wijkactieplannen hebben opgenomen zal ik na de zomer naar uw Kamer sturen.

Mevrouw *Ortega-Martijn* heeft gevraagd naar een beoordelingskader van de uitvoering van de plannen. De voortgang met betrekking tot de wijkenaanpak zal ik nauwgezet volgen. Door middel van de zogenoemde outcomemonitor zullen jaarlijks de ontwikkelingen in de 40 wijken in kaart worden gebracht. De resultaten van deze monitor en de door gemeenten zelf op te stellen outputmonitor zullen tijdens mijn jaarlijkse werkbezoeken aan de gemeenten worden besproken. De stand van zaken met betrekking tot het realiseren van de maatschappelijke doelstellingen en de afspraken over de inspanningen die gemeenten en het Rijk hiertoe zullen verrichten zijn hierbij een vast onderwerp van gesprek. Met het oog op de uitvoering van de wijkactieplannen zal ik daarnaast een externe visitatie organiseren. Ik zal uw Kamer jaarlijks over de voortgang op de hoogte stellen.

Mevrouw *Ortega-Martijn* heeft gevraagd of ik een garantie kan geven dat per 1 juni a.s. alle charters gereed zijn voor ondertekening en de uitvoering kan beginnen.

In vervolg op mijn brief van 19 maart jl. heb ik u in mijn eerste termijn van het AO op 23 april jl. geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot het ondertekenen van de charters. De afgelopen twee weken hebben zich geen nieuwe ontwikkelingen op dit terrein voorgedaan. Mijn verwachting is dat de meeste charters op 1 juni a.s. gereed zullen zijn voor ondertekening. Amsterdam stelt het concept-charter begin juni in het college van B&W aan de orde, Rotterdam naar verwachting medio juni. Voor de goede orde: het ondertekenen van de charter is een belangrijk ijkmoment binnen de wijkenaanpak. Dit betekent echter niet dat tot aan het moment van ondertekening in de wijken niets gebeurt. In de meeste gemeenten is de uitvoering inmiddels van start gegaan.

Mevrouw *Van der Burg* heeft gevraagd om nadere informatie over hoe werkgelegenheid en ondernemerschap in de wijkactieplannen zijn opgenomen.

Verhoging van de arbeidsparticipatie en het stimuleren van ondernemerschap in de aandachtswijken is een belangrijke prioriteit van het Kabinet. Op mijn verzoek heeft de Raad voor Werk en Inkomen een advies uitgebracht ('De Wijk Inc') met nuttige praktijkvoorbeelden hoe ondernemerschap en arbeidsparticipatie in aandachtswijken kunnen worden bevorderd, ook door de inzet van private partijen. Ik constateer dat in alle wijkactieplannen expliciet aandacht is voor zowel werk als ondernemerschap. De gemeenten hebben hierbij stevige ambities geformuleerd om meer wijkbewoners aan het werk te helpen. Ook de charters bevatten afspraken over gezamenlijke ambitie van rijk en gemeenten, de inzet van de gemeenten en de inzet van het rijk op het thema werkgelegenheid.

Gemeenten zetten verschillende instrumenten in om de doelen te realiseren. Naast de re-integratie instrumenten die gemeentebreed inzetbaar zijn (work first, job coaching, scholing, loonkostensubsidie, gesubsidieerde arbeid etc.) is er een aantal specifiek op de wijken gerichte acties. Zo zet CWI extra menskracht in voor de wijken en is aan alle gemeenten met aandachtswijken het aanbod gedaan om deel te nemen aan het voorbereidingstraject participatiefonds, waarmee meer mogelijkheden ontstaan voor een integraal participatiebeleid. Ook op het terrein van wijk economie kiezen gemeenten, afhankelijk van de lokale situatie, voor diverse instrumenten om ondernemerschap te stimuleren. Het gaat bijvoorbeeld om het toepassen van branchering en het starten van pilots microfinanciering. Ook is een aantal gemeenten voornemens om economische kanszones in de aandachtswijken te creëren.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en ik zullen uw Kamer op korte termijn nader informeren over hoe het ondernemerschap in wijken te verbeteren. Wij zullen hierbij onder meer aandacht besteden aan maatregelen voor verbetering van het vestigingsklimaat, veilig ondernemen en vermindering van de regeldruk voor ondernemers. Ook de plannen voor de landelijke uitrol van microfinanciering zullen hierbij aan bod komen.

Mevrouw *Van der Burg* vraagt zich af of het niet gaat om oude wijn in nieuwe zakken. Ik ben van oordeel dat dat niet het geval is; illustratief in dit verband is bijvoorbeeld mijn beantwoording van de bovengenoemde vraag over ondernemerschap. Alle gemeenten hebben serieus werk gemaakt van goede analyses van problemen en oplossingsrichtingen en zijn gekomen tot stevige wijkactieplannen.

Bewonersparticipatie en –budget

De heer *Poppe* heeft gevraagd hoe de betrokkenheid van bewoners is geregeld.

Eén van de voorwaarden die ik gesteld heb voor het opstellen van de wijkactieplannen is dat bewoners zijn betrokken bij het opstellen van de plannen en dat er vanuit de gemeenten een stimulans en budget is voor bewonersinitiatieven. De wijkenaanpak zal immers alleen succesvol zijn als ook bewoners zelf aan de slag kunnen om van hun wijk een krachtwijk te maken. Zoals reeds aangegeven zal ik het charter niet ondertekenen als aan deze voorwaarde niet is voldaan. Op welke wijze de bewonersparticipatie wordt ingevuld is een zaak van de gemeenten. Dit verklaart ook het verschillende beeld dat er per gemeente bestaat. Tijdens het AO op 23 april jl. heb ik reeds aangegeven dat de gemeenten over het algemeen veel uit de kast hebben getrokken om de bewoners te bereiken, meer dan ooit. Zoals ook in de hoorzitting op 16 april jl. naar voren kwam betekent dit echter niet dat we er al zijn. Het is een uitdaging voor Rijk, gemeenten en bewoners om dit samen beter op de rails te zetten. Ik zie het als mijn rol om goede voorbeelden te verspreiden en samen met gemeenten te experimenteren om bewonersparticipatie steviger te verankeren. In dit kader biedt het budget van €20 miljoen, dat dankzij de motie Van Geel beschikbaar is gesteld voor bewonersinitiatieven een krachtige impuls aan de betrokkenheid van bewoners in hun eigen wijk. Het onderwerp is een vast agendapunt voor mijn jaarlijkse werkbezoek aan de 40 wijken.

Om meer inzicht te krijgen in de mate van bewonersparticipatie heb ik in samenwerking met het LSA de Tilburgse school voor politiek en bestuur gevraagd een zogeheten "kwaliteitskaart bewonersparticipatie" te ontwikkelen. Hiermee bekijken we op welke wijze en in hoeverre gemeenten bewonersparticipatie in de totstandkoming en de uitvoering van de wijkactieplannen hebben bevorderd. Na een pilot in vier wijken wordt momenteel de eerste meting (betrokkenheid bij totstandkoming wijkactieplannen) uitgevoerd in alle 40 wijken. In de Voortgangsrapportage die ik in het komend najaar naar uw Kamer zal sturen zal ik u hierover nader informeren.

Mevrouw *Van Gent* heeft gevraagd wat mijn standpunt is ten aanzien van de continuering van het bewonersbudget. Nadat de Voorjaarsnota naar uw Kamer is gestuurd, zal u hierover nader worden geïnformeerd.

Wat het bewonersbudget voor 2008 betreft, heeft u op 26 november 2007 de nota van wijziging (TK 2007-2008, 31200 XVIII, nr. 11) ontvangen, waarin werd aangekondigd, dat de helft van het budget van €20 miljoen terecht komt bij de 18 gemeenten met de 40 aandachtswijken. De verdeling heeft plaatsgevonden via de integratie-uitkering van het Gemeentefonds. Voor de tweede €10 miljoen heb ik in overleg met het LSA en de Woonbond gekozen voor de introductie van het vouchersysteem in de G-31. Dit biedt bewoners de mogelijkheid om diensten en producten in te kopen met vouchers (waardebonnen) die worden ingediend bij hun gemeente. Dit systeem geeft bewoners zeggenschap over de keuze, de financiering en de uitvoering van hun initiatief. Om zeker te zijn dat het budget ter beschikking komt van de bewoners ben ik voornemens dit uit te voeren via de integratie-uitkering van het Gemeentefonds met een modelverordening. Deze modelverordening wordt in samenspraak met de VNG, het LSA, de Woonbond en een aantal gemeenten opgesteld. De verdere uitwerking van het systeem wordt samen met het LSA en de Woonbond opgepakt. Daarnaast komt er een uitgebreide communicatiecampagne om gemeenten en bewoners te informeren over het vouchersysteem, waarbij intensief wordt samengewerkt met ondersteuningsorganisaties voor bewoners, zoals Buurtlink. Het streven is om direct na de zomer de budgetten voor de bewoners beschikbaar te hebben. Het vouchersysteem heeft een experimenteel karakter. Na afronding zal ik het evalueren.

De heer *Depla* heeft geïnformeerd naar mijn standpunt ten aanzien de bewonersondersteuning bij sloop / nieuwbouw of renovatie.

In algemene zin geldt dat het de verantwoordelijkheid van de woningcorporaties is om dit goed te faciliteren. Ik zal dat ook richting de corporaties uitdragen. De discussie over de positie van bewoners bij stedelijke vernieuwing heeft ertoe geleid dat huurders/bewoners een sterkere positie krijgen in de Wet op het overleg huurders-verhuurder. Deze wet ligt momenteel in de Eerste Kamer. Daarnaast hebben de bewoners mogelijkheden de gemeente aan te spreken op de plannen voor stedelijke vernieuwing. Ik constateer dat het aantal initiatieven van gemeenten en corporaties om bewoners in een vroeger stadium bij de planvorming te betrekken - met het doel het draagvlak te vergroten en vertraging in de uitvoering te voorkomen - toenemen.

De inzet voor de andere wijken dan de 40

De heren *Van Bochove* en *Van der Staay* hebben gevraagd wat de inzet is voor de andere dan de 40 wijken. Mevrouw *Van Gent* en de heer *Van Bochove* hebben geïnformeerd naar de stand van zaken met betrekking tot de knelpuntenpot en wanneer de Tweede Kamer het voorstel ontvangt over de uitwerking.

Op voorhand geldt dat de huidige afspraken in het kader van het GSB en ISV tot en met 2009 onverkort van kracht zijn. Deels slaan deze afspraken neer in gemeenten en wijken die niet onder de wijkenaanpak vallen. Rond het zomerreces zal uw Kamer worden geïnformeerd over de toekomst van het GSB/ISV voor de jaren na 2009. Ook buiten de 18 gemeenten met de 40 wijken zijn gemeenten met wijken die dreigen af te glijden en / of te maken hebben met een cumulatie van problemen. Zoals ik heb aangegeven in mijn brief van 26 november 2007 (TK 2007-2008, 30995, nr. 33) zal ik u vóór de zomer van 2008 over de knelpuntenpot nader informeren.

De heer *Poppe* heeft gevraagd hoe de Minister kan garanderen dat het zogenoemde waterbedeffect niet optreedt.

Met het fenomeen waterbedeffect wordt doorgaans bedoeld op het feit dat problemen in de ene wijk verschuiven naar een naburige wijk. De wijkenaanpak en de maatregelen die in de wijkactieplannen zijn aangekondigd zijn er op gericht de problemen niet te verplaatsen, maar structureel op te lossen. Wel onderken ik het gevaar van het optreden van een waterbedeffect en geef ik dit ook serieuze aandacht. Ik

heb het initiatief genomen tot het opzetten van een onderzoek, waarmee eventuele waterbedeffecten in kaart kunnen worden gebracht. Dit onderzoek zal gebruik maken van de gegevens van de zogeheten Leefbaarometer, een systematiek waarmee de leefbaarheid op laag ruimtelijk schaalniveau voor heel Nederland in kaart wordt gebracht.

De eerste rapportage van dit onderzoek zal in de herfst van 2009 plaatsvinden. Aan de hand van het stedelijk beleid waarover ik u rond het zomerreces nader zal informeren kunnen vervolgens zondig tijdige maatregelen worden genomen.

Ik wil er op wijzen dat de maatregelen in de wijken zoals die zijn opgenomen in de wijkactieplannen leiden tot een verbetering in de wijken zelf, maar ook een positieve uitstraling kunnen hebben voor de omliggende buurten.

Mevrouw *Ortega-Martijn* vroeg of er ook aandacht is voor plattelandsgemeenten en de leefbaarheid daar. De niet-G-31 gemeenten kunnen via de provincie gebruik maken van het ISV om te investeren in onder meer de leefbaarheid. Daarnaast leveren de meeste provincies een aanvullende bijdrage in de vorm van geld, kennis, regionale afstemming en bestuurskracht. In de toekomst wil ik vanuit mijn departement inzetten op een meer gedifferentieerd beleid voor wonen en woonomgeving.

In het kader van (het monitoren van) de beleidsdoelen van de Agenda Vitaal Platteland wordt op rijksniveau ingezet op een aantal acties, bijvoorbeeld het faciliteren met kennis en het meefinancieren van inspirerende en vernieuwende pilots rondom leefbaarheid of het slim combineren van diensten en voorzieningen, etc. Ik geef u hiervan een aantal voorbeelden.

Het Sociaal Cultureel Planbureau brengt tweejaarlijks de Sociale Staat van het Platteland uit, waarin onder meer gekeken wordt naar veranderingen in leefbaarheidssituatie, bereikbaarheid en beschikbaarheid van voorzieningen. Ook wordt de beleving en de tevredenheid van plattelandsbewoners ten aanzien van de leefbaarheid gemeten. De analyses van Sociale Staat van het Platteland vormen input voor de mid-term review van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) in 2010, waarbij zal worden bezien of extra inzet op rijksniveau nodig zal zijn.

Het ministerie van LNV is opdrachtgever van het Nationaal Netwerk Platteland, dat in het kader van het Europees plattelandsontwikkelingsprogramma is ingesteld voor de periode 2007-2013. Dit netwerk brengt organisaties en personen bij elkaar die zich inzetten voor een sterk en vitaal platteland. Leefbaarheid is daarbij nadrukkelijk een issue.

Ten behoeve van lokale en regionale beleidsmakers en -uitvoerders maar ook betrokken burgers die aan de slag willen met integraal leefbaarheidsbeleid, waaronder bijvoorbeeld het slim en efficiënt combineren van diensten en voorzieningen, heeft MOVISIE op verzoek van het ministerie van LNV een digitale Kanskaart Sociaal Vitaal Platteland ontworpen. Tevens werken de ministers van LNV en EZ momenteel gezamenlijk aan de uitvoering van een tweetal moties van uw Kamer, waarbij aan beide departementen elk €5 miljoen extra ter beschikking is gesteld ten behoeve van het versterken van de leefbaarheid op het platteland. Hierover wordt u separaat geïnformeerd.

De heer *Van Bochove* informeerde ook naar wat er in materiële en immateriële zin wordt gedaan voor de krimpregio's.

Bij de behandeling van mijn begroting op 27 en 28 november 2007 (motie 31 200 XVIII nr.19) en tijdens het Algemeen Overleg over de woningproductie op 27 maart 2008 heb ik met uw Kamer gesproken over het voorkomen van krimp in enkele woningmarktgebieden. Daarbij heb ik aangegeven dat ik uw Kamer vóór de zomer zal informeren over de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte voor de lange(re) termijn (2010-2015-2020) in de afzonderlijke stedelijke regio's in Nederland en dat ik hierbij ook zal terugkomen op de 'krimpregio's' Oost-Groningen, Zuid-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen. Ook heb ik in het charter met de gemeente Heerlen een zogenoemd Topteam aangeboden aan de gemeente. Dit Topteam zal aan de slag gaan om kennis en informatie uit te wisselen tussen alle relevante beleidsterreinen om gezamenlijk te bepalen hoe de effecten van krimp het hoofd te bieden. De instelling van het Topteam is in

lijn met de uitvoering van de Motie Van Heugten zoals aangenomen tijdens de begrotingsbehandeling WWI (31 200 XVIII nr.19). Ook wijs ik u op het rapport “Bevolkingsdaling, gevolgen voor bestuur en financiën” van de Raad voor het openbaar bestuur en de Raad voor de financiële verhoudingen van maart 2008. Het Kabinet is bezig hier een reactie op voor te bereiden.

De heer *Van der Staay* wil weten hoe het staat met de investeringsbereidheid buiten de 40 wijken. Ik ga er, zoals ik eerder in de Kamer heb aangegeven, van uit dat woningcorporaties ook buiten de 40 wijken hun statutaire doelstellingen om het belang van de volkshuisvesting te dienen zullen waarmaken. Ik heb op dit moment geen signalen dat buiten de veertig wijken de investeringen substantieel op een lager pitje komen te staan. Signalen over het terugdraaien van investeringen door woningcorporaties moeten overigens in het perspectief worden geplaatst van de blijvende jaarlijkse positieve kasstromen in de corporatiesector. Verder merk ik op dat in de afgelopen jaren is gebleken dat veel woningcorporaties, ook zonder projectsteunheffing, een flink deel van hun investeringsvoornemens niet tot uitvoering (konden) brengen.

Een wat beter zicht op de investeringsplannen ontstaat op basis van de voornemens van de woningcorporaties die dit voorjaar worden ingediend bij het CFV en kort na de zomer tot een overzicht zullen leiden. In geval van signalen van bijvoorbeeld gemeenten dat sprake zou zijn van onvoldoende activiteiten ten opzichte van de lokale volkshuisvestelijke opgaven, zal ik mijn invloed uitoefenen en zo nodig mijn bestuurlijke en wettelijke mogelijkheden inzetten.

Overige vragen

De heer *Van Bochove* heeft gevraagd naar de autonome inzet van gemeenten uit de eigen middelen van gemeenten voor de wijkenaanpak, mede in het licht van het toetsingskader van de plannen. Zoals eerder is aangegeven is de inzet van de gemeente onderdeel van de onderhandelingen tussen gemeente en corporaties. De autonome inzet van gemeenten uit eigen middelen voor de wijkenaanpak is opgenomen in de financiële paragraaf van de charters. Het betreffen indicatieve bedragen, omdat besluitvorming daarover in de gemeenteraden nog moet plaatsvinden. Binnen alle gemeenten is ruimte vrijgemaakt voor de wijken en overall is extra geld aan de wijken toegekend.

De heer *Depla* heeft gevraagd hoe de verantwoording over de besteding van de gelden van de verschillende departementen geregeld wordt, dit naar aanleiding van het verzoek van de gemeente Groningen om te komen tot een beperking van de verantwoordingslast.

Van belang voor de wijkenaanpak is dat ik géén extra verantwoordingscyclus vanuit gemeenten richting het Rijk wil creëren m.b.t. de wijkenaanpak. Uitgangspunt is dat de gemeenten de middelen die zij vanuit de verschillende departementen ontvangen en die zij deels inzetten in de 40 wijken niet separaat hoeven te verantwoorden, maar dat deze uitgaven vallen binnen de normale verantwoordingskaders van de betrokken regelingen en departementen. Er ontstaat derhalve op dit punt geen extra administratieve lasten voor gemeenten als gevolg van de wijkenaanpak.

Het streven van het Kabinet is om voor alle specifieke regelingen over te gaan naar de SISA-methodiek, waarbij de voor de ministeries benodigde verantwoordingsinformatie uit de reguliere gemeenteverantwoording gehaald kan worden, en gemeenten zich niet meer separaat over de door ministeries ter beschikking gestelde middelen behoeven te verantwoorden. Ook worden steeds meer departementale regelingen uitgekeerd via de integratie- en decentralisatie uitkering van het Gemeentefonds, wat ook gepaard gaat met een minimale verantwoordingslast. Op basis van beide ontwikkelingen is een zeer forse reductie van de verantwoordingslast van gemeenten richting departementen te verwachten.

In het kader van de wijkenaanpak ga ik een aantal experimenteermogelijkheden creëren onder meer om na te gaan hoe activiteiten, waar financiële middelen vanuit meerdere departementen en partijen ingezet worden, op ontbureaucratiseerde wijze gefinancierd en verantwoord kunnen worden. Dit is een vraagstuk voor de komende tijd. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld de integrale "achter de voordeur" aanpak, waar middelen vanuit diverse departementen, zorg- en uitkeringsinstanties, van woningcorporaties en van gemeenten bij elkaar komen om een gezinsgerichte aanpak van de problematiek te realiseren. In dit experiment zal o.a. mede gekeken worden hoe een zo doelmatig mogelijke verantwoording gerealiseerd kan worden, dit om de administratieve lasten voor gemeenten en lokale partijen zoveel mogelijk terug te dringen. Naast verantwoording gaat het daarbij ook om ruimte om af te wijken van de voorschriften in de materiewetgeving, zodat integrale dienstverlening beter tot stand kan komen.

De heer *Van Bochove* heeft gevraagd wat ik met betrekking tot de experimenten ga doen om op onorthodoxe wijze deregulering te bewerkstelligen en de verkokering tegen te gaan. In het Actieplan Krachtwijken is een aantal experimenten aangekondigd, waarbij voor complexe vraagstukken die zich in de wijk voordoen in de praktijk oplossingsrichtingen worden ontwikkeld. Gemeenten kunnen via de charters intekenen voor de verschillende experimenten. Binnenkort zal overleg met de steden worden gestart over hoe deze experimenten in te richten. De leerervaringen zullen na afronding van de experimenten worden veralgemeniseerd. Het gaat dan bijvoorbeeld over verbeteren van de aanpak van multiprobleemgezinnen en het realiseren van de ambitie "één gezin, één plan". Andere experimenten zijn het vergroten van bewonersparticipatie, slagkracht in de wijk, opheffen van bureaucratische structuren en overbodige regels, samenhang en integraliteit en de gezonde wijk. Meer informatie hieromtrent kunt u tegemoet zien in de eerste Voortgangsrapportage komend najaar.

In juni aanstaande zal de door de heer *Van Bochove* en de in eerdere instantie door de heer *Poppe* gevraagde analyse van de vroeg naoorlogse wijken naar de Tweede Kamer worden gestuurd.

Ik vertrouw er op dat met de beantwoording van uw vragen zoals gesteld tijdens het AO op 23 april jl. en met het debat op woensdag 14 mei a.s. de stap naar de fase van uitvoering nu definitief kan worden gezet. Met u hecht ik er grote waarde aan dat de lokale partijen nu van alle kanten worden gestimuleerd en uitgedaagd om voortvarend te werk te gaan. Ik zie het als mijn rol om alle partners die betrokken zijn bij de wijkenaanpak te blijven faciliteren en te blijven makelen en schakelen, zodat partners langdurige coalities aangaan om gezamenlijk een effectieve aanpak van de wijken te realiseren. Ik ben daarbij voor de gemeenten de gesprekspartner voor problemen waar men tegenaan loopt bij het realiseren van die effectieve aanpak. In voorkomende gevallen zal ik ondersteuning bieden bij vastgelopen processen, partijen (weer) bij elkaar brengen, experimenteren om verkokering tegen te gaan, en daar waar regelgeving een barrière vormt meedenken hoe dit op te lossen.

Ik ga er vanuit u op deze wijze voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
de minister voor Wonen, Wijken en Integratie,

Drs. Ella Vogelaar